

L'ÚS DEL CATALÀ I LA INTERFERÈNCIA LINGÜÍSTICA
EN LA PUBLICITAT VISUAL I LA RETOLACIÓ COMERCIAL
I INSTITUCIONAL DE L'ALGUER*

Andreu BOSCH I RODOREDA

---

1. OBJECTE DE L'ESTUDI

Amb aquest estudi analitzaré, d'un banda, l'ús del català en la publicitat visual i la retolació comercial i institucional a l'Alguer, que és escàs i testimonial, si bé obeeix a unes constants sociolingüístiques, especialment interessants des d'una òptica d'alternança de llengües (català i italià); d'una altra banda, caldrà veure com és el tipus de llengua utilitzat, és a dir, estudiar-ne les interferències de l'italià —especialment gràfiques, lèxiques i sintàctiques—, però també de l'estàndard català enfront de l'ús d'un model o d'uns models —si és que n'hi ha— de llengua més acostats a la varietat algueresa, especialment en la morfologia i el lèxic. Relacionat amb això hauré d'observar com és la incidència de l'ortografia catalana —i, per tant, de la normativa ortogràfica— en els usos lingüístics publicitaris a l'Alguer, un dels aspectes més interessants, a cavall de la fonètica algueresa i de les interferències de l'ortografia de la llengua italiana.

És per això que, des d'una perspectiva lingüística, no analitzaré els recursos lingüístics ni paralingüístics dels missatges publicitaris reportats,¹ llevat dels casos que puguin tenir relació amb l'alternança i canvi de llengua, és a dir, amb els objectius exposats anteriorment. Així mateix, els aspectes de creativitat lingüística seran considerats només en tant que interrelacionats amb l'anàlisi sociolingüística dels textos que proposo.

* Aquest treball és el resultat del seguiment de l'assignatura *Llengua i publicitat* impartida per Lúdia Pons i Griera, dins el programa de doctorat *Descripció i variació* (curs 1996/97) de la Universitat de Barcelona.

1. Per a aquestes qüestions, veg. MARTÍNEZ (1993: 49-80) i PONS (1996: 297). Cf. també PONS (1995).

2. L'INVENTARI DELS TEXTOS PUBLICITARIS

El corpus respon a la recollida de dades que vaig realitzar a l'Alguer entre la segona meitat del 1993 i el primer trimestre del 1997. He segmentat els textos publicitaris en 9 apartats, d'acord amb criteris de funcionalitat i de naturalesa del mitjà. Així, tenim:

1. *Retolació comercial* (d'1.1 a 1.19). Conté els rètols exteriors de comerços i botigues de l'Alguer, incloent-hi els del ram de l'hostaleria, en què hi ha una presència total o parcial de la llengua catalana. A peu de cada transcripció n'indico la ubicació, fins i tot en aquells casos en què el rètol ha desaparegut (veg. 1.2 i 1.11). Val a dir que aquest primer apartat no és una mostra sinó una recerca exhaustiva de rètols d'aquesta naturalesa en què apareix la llengua catalana.²

2. *Retolació viària comercial* (de 2.1 a 2.3). Relacionada amb el corpus anterior, conté una mostra dels rètols comercials que trobem a l'Alguer en la via pública. En general reproduïxen el missatge lingüístic de la retolació comercial, si bé tenen una funció informativa per a l'activitat turística. Se'n poden trobar d'esparsos, però en la majoria de casos estan agrupats, com en el cas que presentem, disposats un sota l'altre, a tall de senyal turístic. Es reconeixen per seguir un disseny uniforme: un suport metàl·lic allargat de color groc fosc amb les lletres en negre, situats als carrers i passeigs de la ciutat.

Cal advertir que els tres textos reportats no consten a l'apartat 1 de *Retolació comercial* per evitar-ne la repetició. Tanmateix, el text 2.3 correspon a un restaurant que ja no existeix, tot i que encara hom pot llegir l'esmentada indicació viària.

3. *Retolació viària institucional i turística* (de 3.1 a 3.6). Conté les indicacions viàries institucionals adreçades a l'activitat turística. Per institucionals cal entendre la retolació col·locada per l'Ajuntament de la ciutat (el Municipi de l'Alguer)³ o bé per l'Oficina de turisme, que no depèn de l'Administració local (l'Azienda Autonoma di Soggiorno e Turismo).⁴ Són de propietat municipal les indicacions 3.3 i 3.4, que a més de donar la benvinguda i el comiat —ubicats a les carreteres d'entrada i de sortida de la ciu-

2. Tanmateix, perquè fos completa, caldria afegir-hi els tres textos de l'apartat 2 i el text 9.4.

3. En endavant m'hi referiré com a *Municipi de l'Alguer*, d'acord amb la denominació algueresa, de la mateixa manera que adoptaré el mot *síndic* per referir-me a 'batlle, alcalde'.

4. En endavant m'hi referiré amb la sigla AAST.

tat—, recorden els agermanaments de la ciutat amb Palma i Tarragona. En canvi, són de l'AAST —i anteriors cronològicament parlant— les anàlogues indicacions 3.1 i 3.2 —ubicades originàriament als límits del terme municipal—, com també els senyals turístics bilingües 3.5 i 3.6 d'esglésies del centre històric⁵ —que duen gravat l'any [19]83—, si bé avui ja han desaparegut pràcticament tots.⁶

4. *Retolació viària de carrers* (de 4.1 a 4.21). Es tracta de les rajoles o plaques de terrissa i/o ceràmica amb els noms dels carrers que trobem exclusivament al centre històric de la ciutat (n'és una excepció la 4.21, ubicada a la *Passejada*). La mostra, que no pretén ser exhaustiva, recull dos tipus de plaques: les que foren col·locades, amb l'autorització del Municipi de l'Alguer, el 1985 per part del Rotary Club Alghero, identificables per dur el símbol de l'associació i per ser monolingües (en català), amb un fons de color de terra clar (entre marronós i rogenç) amb lletres de color blau (de 4.1 a 4.15); les que el Municipi començà a col·locar a partir del setembre de 1995, també al centre històric, bilingües (en català i italià), de ceràmica blanca, amb un ribet blau i lletres del mateix color (de 4.16 a 4.19).

Mentre que les primeres contenen el nom popular del carrers de l'*Alguer vella* i no gaudeixen del rang d'oficialitat, les segones, que són oficials, d'acord amb l'Estatut municipal de l'Alguer,⁷ reporten el nom oficial en italià i la denominació oficialitzada per primera vegada en català, generalment sobre la base dels noms populars i tradicionals.

Pel que fa a la placa 4.20, ubicada a la façana del palau de Ferrara o d'Albis, a la plaça Cívica, al centre històric, bilingüe, amb el nom oficial en italià i els dos noms populars en un català gràficament incorrecte, que imita estèticament les del Rotary Club, fou col·locada després de la restauració de l'edifici pels mateixos propietaris. Finalment, la 4.21 és també de propietat privada, l'única fora del centre històric, a la *Passejada* o passeig marítim, gravada damunt d'un mosaic de 8 rajoles blanques.

5. Entenem per centre històric —denominació algueresa, calcada de l'italià *centro storico*— la ciutat vella, antigament emmurallada.

6. D'aquests senyals turístics d'esglésies de la ciutat vella, recordo haver-ne vist uns altres dos a més a més dels dos que reporto: el de la *Iglésia del Carmen* i el de la *Catedral de Santa Maria*.

7. El 1995 Carlo Sechi, *sindic* de l'Alguer, afirmava que «s'ha constituït en l'àmbit municipal una comissió toponomàstica i, seguint el projecte promogut i posat en marxa de l'Obra Cultural de l'Alguer, s'està realitzant un programa per a tota la toponímia dels carrers i senyals turístics en forma bilingüe (català i italià)» (SECHI 1995: 14). Per al contingut relatiu a la política lingüística municipal, veg. BOSCH (1995b), SECHI (1995) i BOVER (1996: 328).

5. *Retolació d'associacions culturals* (de 5.1 a 5.3). Reporto la transcripció de les plaques de tres associacions culturals locals col·locades a l'exterior de sengles seus socials, que presenten algunes particularitats quant a l'adopció de criteris (orto)gràfics.

6. *Publicitat institucional* (de 6.1 a 6.4). Conté tres cartells publicitaris de cursos de llengua catalana, dos dels quals del Municipi de l'Alguer, d'anys successius (1994 i 1995), i un de l'Escola de Algerès «Pasqual Scanu» patrocinat pel mateix Municipi. A més, conté el cartell d'un acte institucional d'homenatge acadèmic a Francesc Manunta —una personalitat de la vida cultural algeresa— organitzat pel Centre de Recursos Pedagògics «Maria Montessori», extensió universitària a l'Alguer de la Càtedra de Llengua i Literatura Catalanes de la Universitat de Sàsser. Val a dir que l'ús de la llengua catalana en cartells d'activitats culturals i institucionals està restringit a algunes associacions culturals locals i a casos esporàdics de l'AAST⁸ i, des de fa quatre anys, del Municipi de l'Alguer.

Els textos constitueixen, com veurem, un acostament cap a l'adopció d'un model de llengua escrita, amb clares i enriquidores implicacions en la qüestió de l'ús de la llengua catalana en la publicitat visual i la retolació comercial i institucional.

7. *Publicitat necrològica* (de 7.1 a 7.4). Conté la transcripció de quatre cartells de necrològiques que informen del traspàs d'un sacerdot, intel·lectual i activista algerès en favor de la llengua i la cultura catalanes de l'Alguer, dos dels quals són redactats en català (7.1 i 7.2) i els altres dos en italià (7.3 i 7.4), la qual cosa amaga, com veurem, unes implicacions sociolingüístiques interessants. En aquest mitjà l'ús del català és inèdit, per la qual cosa serà important veure'n el grau d'interferència al·lògena, especialment de l'italià, i escatir com s'ha resolt la qüestió del model de llengua escrita (varietat dialectal *vs.* varietat estàndard). És simptomàtic, des d'una òptica sociolingüística, constatar que els dos exemples en català reportats estan signats, respectivament, per una associació cultural algeresa catalanista i pel Municipi de l'Alguer —en una etapa de govern especialment preocupada per qüestions de llengua—; contràriament, tant la família del difunt com el bisbat optaren per sengles cartells escrits en italià, que també reproduïm a tall comparatiu.

8. *Etiquetatge* (8.1). La presència del català en l'etiquetatge de pro-

8. A més del text 9.1, l'AAST anualment edita en versió bilingüe (català-italià) el programa d'actes de la Setmana Santa, amb l'eslògan *Setmana Santa a l'Alguer-Settimana Santa ad Alghero* (tríptic i cartell), que no reproduïm en el present treball per manca d'espai.

ductes és absolutament inexistent, llevat del cas que reporto, en què en trobem un ús parcial, restringit al nom del producte, amb un enfocament comercial clarament turístic, a mode de *souvenir*, perquè es tracta d'un producte local.⁹

9. *Publicitat gràfica* (de 9.1 a 9.13). Finalment, presento un recull de textos publicitaris impresos, amb ús total o parcial del català, extrets de premsa gràfica —en català, com ara la revista bimensual *L'Alguer. Periòdic de cultura i informació*, i en italià, en general extrets del quinzenal local *Nuova Vetrina*— i d'altres mitjans gràfics, com ara la guia telefònica de la província de Sàsser i el *Calendari Alguerés*, a més de publicitat de mà en forma de tríptic i de díptic.

3. CRITERIS DE TRANSCRIPCIÓ GRÀFICA

Tenint en compte que el present estudi no té per objecte l'anàlisi dels recursos gràfics ni tipogràfics del corpus sinó l'anàlisi sociolingüística de la presència de la llengua catalana en la publicitat visual i en la retolació comercial i institucional a l'Alguer, la transcripció gràfica dels textos es limita a reproduir amb absoluta fidelitat els missatges lingüístics pel que fa a la grafia. He exclòs, per tant, reproduir o descriure els elements gràfics de disseny dels textos publicitaris. Per altra banda, presento els textos emmarcats per tal d'aproximar-me mínimament a la disposició tipogràfica, sense voluntat de precisió i sense tenir en compte les dimensions dels suports en què són inserits.

4. L'ÚS TESTIMONIAL DEL CATALÀ EN LA PUBLICITAT A L'ALGUER

Com ja es desprèn de l'apartat 2, si bé el nostre corpus no és absolutament exhaustiu des d'una perspectiva quantitativa —perquè podríem aportar, per exemple, més casos de retolació viària comercial (si bé remeient sempre als casos de retolació comercial que presento, ara sí absolutament exhaustiu), retolació de carrers (restringida, de moment, al centre

9. Potser caldria esmentar també l'empresa vinícola Sella & Mosca de l'Alguer que comercialitza dos vins la denominació dels quals reproduceix dos topònims algueresos: TANCA FARRÀ (< *Tanca Ferrà*) i CALA (anteriorment CALA VIOLA). Enllestit aquest treball, he tingut notícia del *Villaggio turistico* «CAMP NURRAL» *Bar Ristorante Pizzeria*, a Fertilia (notem l'adj. *nurral*, a partir del top. (*la*) *Nurra* (*algueresa*)).

històric), publicitat institucional (sobretot del Municipi de l'Alguer, d'ençà del 1994, amb el consistori encapçalat per un *sindic* catalanista-alguerès) i publicitat gràfica—, sí que és qualitativament exhaustiu, perquè abraça tots els àmbits i mitjans en què trobem presència de la llengua catalana, a voltes fins i tot inadvertida.¹⁰

Cal advertir que la presència del català en els àmbits o mitjans que ens ocupen respon, en general, a dues constants d'ús:

4.1. L'impuls —directe o indirecte— d'associacions culturals catalanistes o alguerèsistes (veg. 5. *Retolació d'associacions culturals*; 6.3 i 6.4 dins 6. *Publicitat institucional*; 7.1 i 7.2 dins 7. *Publicitat necrològica*; 9.4, 9.8 a 9.13 dins 9. *Publicitat gràfica*) o bé per les institucions o altres associacions en etapes d'especial sensibilitat per la llengua catalana de l'Alguer (veg. 3. *Retolació viària institucional i turística*; 4. *Retolació viària de carrers*; 6.1 i 6.2 dins 6. *Publicitat institucional*).

Com a cas paradigmàtic, des d'una òptica sociolingüística, notem l'apartat 7. *Publicitat necrològica (cartells)*. Es tracta de cartells afixats a la via pública per informar de la defunció d'un/a ciutadà/na —costum força arrelat a Itàlia, sobretot al sud i a Sardenya—. Doncs bé, arran del traspàs del sacerdot, poeta i intel·lectual alguerès Francesc Manunta, s'afixaren quatre cartells diferents, dos en català i dos en italià. En català anaven signats, respectivament, per una associació cultural algueresa, de tarannà catalanista (veg. 7.1), i l'Administració municipal, un fet insòlit, que s'inseriria dins una línia d'actuació d'una incipient i embrionària política lingüística (veg. 7.2).¹¹ En italià anaven signats pel bisbat¹² i, paradoxalment, per la família! A més, mentre els dos primers reproduïen el nom del difunt en català (*Francesc*), aquests ho feien en italià (*Francesco*). Un altre cas rellevant sociològicament parlant és la combinació dels missatges «Germans Canu» (si bé oficialment registrats com a *Fratelli Canu*) i «Sebastiano & Fabio» en un mateix text publicitari (veg. 9.13), amb els antropònims en italià, d'acord amb el registre civil.

Pel que fa a l'ús de la publicitat gràfica en català/alguerès a les publicacions periòdiques, notem anuncis en català a les comptades publicacions

10. Cal partir de la base que la presència de la llengua catalana en els anuncis publicitaris de l'Alguer té poc a veure amb l'ús que se'n fa a altres territoris de parla catalana (cf. ALBERT, 1991).

11. En els apartats 6 i 7 d'aquest estudi analitzarem el tipus de llengua utilitzat, ja que els dos cartells escrits en català presenten algunes diferències lingüístiques i estilístiques.

12. Cal tenir present que l'Alguer és la seu del bisbat de l'Alguer i Bosa, ubicada precisament a la plaça del Bisbe, al centre històric.

en català, com per exemple a *L'Alguer. Periòdic de cultura i informació* (veg. 9.8, 9.9 i 9.10) i el *Calendari Alguerés* (veg. 9.4 i 9.13), però també darrerament a periòdics escrits íntegrament en italià, com ara al quinzenal *Nuova Vetrina*, dins el qual el CRP Maria Montessori inserí dos anuncis sobre cursos i publicacions (veg. 9.11 i 9.12).

4.2. El folklorisme, especialment en els textos de l'apartat 1. *Retolació comercial*, on la presència del català és testimonial, amb un regust turístic, sovint en relació amb:

a) els topònims locals: «Snack Piano Bar *El Tró*» (1.4),¹³ «Birreria *Sant Miquel*»,¹⁴ «Ristorante Pizzeria *El Pultab*» (1.6),¹⁵ «*Palaureal Ristorante*» (1.9),¹⁶ «*Hotel Calabona*» (2.1),¹⁷ «Ristorante Pizzeria *Alguer mia*» (1.17),¹⁸ «*Hotel Villa Las Tronas*» (2.2);¹⁹

b) els Països Catalans: «*Hotel El Balear*» (1.18), «*Palau de València*» (1.19), «*La Singular Trattoria*» (1.15 i 9.3),²⁰ «*Renta a sec Catalana de Pasqual Mellai, cosidor*» (9.4);²¹

c) els noms típicament algueresos o vinculats a la vida tradicional algueresa: «*La nassa. Centre de l'or i del coral*» (1.1),²² «*Tripijoc. Giochi e giocattoli*» (1.10),²³ «*Lo barber Estetista*» (1.12),²⁴ «*Al tuguri. Ristorante*» (1.13),²⁵

13. Del nom de l'*escoll* 'escull' del Tro, a la cala homònima.

14. Del nom de l'església de Sant Miquel, a la plaça homònima.

15. Del nom de la torre del Portal, al centre històric o ciutat vella.

16. Del nom del palau del Governador, mal anomenat popularment palau Reial, al carrer de Sant *Elmo* (via Sant *Erasmus*).

17. Del nom de l'homònima cala, a un parell de quilòmetres al sud de l'Alguer.

18. *Alguer mia*, denominació que conté el topònim morfològicament femení d'acord amb l'alguerès, remet a la cançó algueresa «Oh *Alguer mia*», de lletra i música d'Antoni Dalerci.

19. Dels *escolls* 'esculls' de les Trones, al sector homònim de la costa algueresa.

20. El propietari em confirmà que *La Singular* remet al nom d'una orquestra catalana.

21. Enllestit aquest treball, ha estat reobert i reformat l'«*Hotel Catalunya*», al setembre del 1997, un dels hotels més emblemàtics de l'Alguer, ubicat molt a prop del port i de la ciutat vella, després d'haver estat tancat durant diversos anys.

22. Del mot *nassa* 'nansa', «construcció de jonc, de varies formes, per pescar peixos i llagostes» (SANNA 1988: 757b). Notem, a més, el mot *coral* 'coral o corall' (la botiga és una joieria), emblema de la història comercial de l'Alguer, representat a l'escut de la ciutat.

23. Segons la propietària d'aquesta botiga de joguines —que recorda la relació de minyona amb la seva iaia—, *tripijoc* designava la fressa i el xivarri dels nens quan jugaven. No *facis tripijoc*, deien les mares als fills.

24. El nom *barber* és plenament viu en alg. i respon a un dels antics oficis de la vida de la ciutat.

25. En alg. *tuguri* respon a «casa petita, fea, bruta, obscura, poc habitable» (SANNA 1988: 1069b). De fet, el restaurant, si bé d'alta categoria, és molt petit, de dimensions reduïdes i més aviat fosc, amb l'interior de fusta.

«La Piconia Pizzeria» (1.17),²⁶ «Ristorante Bar Gelateria Caval Mari» (2.3 i 9.5).²⁷

En aquesta línia, notem també l'ús del mot *bogamari* 'garota, eriçó de mar' en la campanya publicitària d'unes jornades gastronòmiques que se celebren anualment a l'Alguer en la temporada de consum d'aquest equinoderm: «4ª Rassegna gastronomica "Lu *bogamari* nella cucina algherese"» (9.3). Val a dir que en la publicitat gràfica també és usual la inserció testimonial —a tall folklòric— de missatges en alguerès —com ara la campanya turística de l'AAST «Alghero. *Dos días a l'Alguer*. Un week end ad Alghero 3 giorni 2 notti» (9.1)— o de mots aïllats, com per exemple «*lo rustic*. Antonio Romano Arredamenti Rustici» (9.2) o «pescheria "RURÓ" di Paolo e Dino Melone» (1.14 i 9.7).²⁸

5. ORTOGRAFIA «VERSUS» INTERFERÈNCIA GRÀFICA I FONÈTICA

D'entrada, cal advertir que l'Alguer és un territori en el qual la llengua catalana es troba en una situació de minorització —que no minoritària, si més no en primeres i segones generacions—. ²⁹ Per tant, com succeeix amb el sard —si bé amb clares diferències quant a les representacions socioculturals que mereix la llengua autòctona—, no hi ha una consciència lingüística suficient per part de la comunitat de parla i, doncs, l'ús familiar i col·loquial de la llengua no és complementat amb una alfabetització en la pròpia llengua. Dic això perquè els conceptes de correcció, normativa i ortografia, en general, tret d'un grup —minoritari— que ha fet un esforç per alfabetitzar-se —ja d'adult— en alguerès/català, resten restringits a l'italià, la llengua, la llengua oficial. Per altra banda, se'n deriva un segon problema apriorístic: l'alguerès, si bé varietat dialectal de la llengua catalana —cosa àmpliament acceptada socialment—, està fonèticament distanciada de la resta de parlars catalans i s'ha d'enfrontar amb el problema de l'ortografia —i, és clar, amb el de la normativa en sentit ampli—, per tal com *ortogra-*

26. De l'alg. *picòrnia* 'especialitat', «cosa assai bona, especial, de menjar» (SANNA 1988: 833a).

27. Grafia fonètica per *cavall mari* (notem més amunt *coral* per *corall*).

28. Notem que el mot s'ha inserit entre cometes, la qual cosa en remarca el caràcter especial, folklòric, alguerès. La presència del català en aquest últim cas pot passar inadvertida per la transcripció gràfica del mot, que respon a la fonètica algueresa [ru'ro] 'rodó'.

29. Per a més detalls, cf. NUGHES (1991), CHESSA (1994) i BOSCH (1994; 1995a; 1995b).

fiar a la catalana i no a la italiana comporta encara sorpresa i una certa estranyesa —i, per què no dir-ho, una dificultat real de descodificació.

Fet aquest advertiment, els principals fenòmens de fixació gràfica dels missatges publicitaris que presento queden reduïts a:

- interferències (orto)gràfiques de l'italià;
- incidència de l'ortografia del català;
- interferències de la fonètica algueresa.

5.1. Pel que fa a les interferències gràfiques de l'italià, en general afecten els dígrafs i les grafies sense correspondència fonètica entre les dues llengües. Així, dins el text 9.3 trobem *agliada* i *grigliada* per *allada* i *grillada* (al costat, però, de *Vermellets* i *mallorquina*), *buttariga* per *butàriga* o *botàriga* (cf. sd. [but'tarika], it. *bottarga*), *ort* per *hort* (cf. l'it. *orto*).³⁰

Dins el text 9.8 trobem «Lo prestigi de una antiga tradició», que respon a un anunci d'una revista algueresa en català datat el gener de 1997. Aquest anunci, però, des del 1989 fins al 1996³¹ aparegué amb una apostrofació pròpia de l'italià: «Lo prestigi de un'antica tradició».

A «HOTEL VILLA LAS TRONAS» (2.1) hi ha la dificultat de segmentar allò que es italià del que és català. Si deduïm que *Hotel* i *Villa* són en italià, la forma gràfica no presenta problemes; però si *Villa* és en català —tenint en compte que el nom que li segueix és un topònim alguerès—, hauria de ser *Villa*. Pel que fa a la grafia de *Las Tronas*, tant podria ser un error ortogràfic —per desconeixement— com la voluntat de reflectir la fonètica algueresa [las 'trɔnas].

Una atenció especial mereix la qüestió de l'accentuació. Tenint en compte que en italià només duen accent gràfic els mots oxítons acabats en vocal —i que els accents de les *e*, sobretot, apareixen en realitat tant oberts com tancats, al marge de l'ortografia—, l'ús de l'accent gràfic en els missatges publicitaris en català/alguerès trontolla i grinyola, perquè tendeix a adequar-se a les directrius de l'italià, d'acord amb la casuística que presento a continuació:

30. En els diaris locals en trobem molts casos, especialment quan s'insereixen mots o expressions en català/alguerès en titulars o encapçalaments en italià: «Dalle Edizioni del Sole a cura di Guido Sari / "Contes y rondalles" / Una serie di racconti in algherese moderno, libero dalle pastoie del folclorico, con il contributo di 14 autori» (*Nuova Vetrina*, 30/06/95, any ix, núm. 12, pàg. 16); «Targhe bilingui!!! *Machinis*» [el sardisme *maquini* equival a 'ximpleria'] (*Nuova Vetrina*, 15/09/95, any ix, núm. 17, pàg. 1); «A cronache / Primi Tempi a cura di Michele Chessa / mun bisaiu sempra dieva / *Giuan Giusé / Giuan Antoni Bic Ruiu*» (*Alghero Cronache*, 30/03/96, any xxv, núm. 7, pàg. 6); «Gran successo de "Lus cassarolz"» (*Nuova Vetrina*, 15/04/97, any xi, núm. 7, pàg. 11), de *caçadors*, fon. [kasa'rol's].

31. Dins *L'Alguer. Periòdic de cultura i informació* (L'Alguer).

— per defecte: «fet a *ma*» (1.2), «TOT PER LA *MUSICA*» (1.3), «La *Piconia*» (1.16), «Senyal *Turistic*» (3.5, 3.6),³² «passejada vora la mar *VALENCIA*» (4.21), «*MOSSÈN FRANCESC MANUNTA*» (7.1), «per la *perdua*» (7.1, 7.2).

— per abús: «*EL TRÓ*» (1.4).

Fins i tot trobem problemes tipogràfics a l'hora de representar solucions gràfiques del tipus *ó*, *ú* i *í*, estranyes a l'italià, i les majúscules accentuades, que en italià solen aparèixer amb l'accent desplaçat a la dreta de la vocal, com per exemple en *UNIVERSITA'* (veg. 5.3): «Caval *Marì*» (9.5), «*CARRERO*' DE L'ÀRSENAL» (4.13), «*CARRERO*' DEL BOTAIU» (4.5), «*ASSOCIACIO*' PER LA SALVAGUARDA» (7.1), «*lo rùstic*» (9.2), etc.

Tanmateix, trobem casos amb un ús correcte de l'accent gràfic, si bé corresponen en general a textos institucionals: «PALAU DE VALÈNCIA» (1.19), «IGLÉSIA DE SANT...» (3.5 i 3.6), «LOS CURSOS SÓN GRATUÏTS» (6.1 i 6.2), «ASSESSORAT A LA PÚBLICA INSTRUCCIÓ» (6.2), «ANY ACADÈMIC» (6.2), «QUI NO ESTIMA LA SUA LLENGUA NO VOL BÉ AL SOU PAÍS» (6.3), «Tots els algueresos són invitats» (6.4), «CENTRE DE RECURSOS PEDAGÒGICS» (5.3, 7.4, 9.11 i 9.12), «LU BOGAMARÍ NELLA CUCINA ALGERESE» (9.3),³³ «PLAÇA CÍVICA» (9.8), «HISENDA AUTÒNOMA DE SOJORN I TURISME» (9.10), «Tintín al país de l'or negre» (9.11), «APRÈN CATALÀ COM I QUAN VULGUIS» (9.12). Com a text publicitari no institucional amb l'ús correcte dels accents gràfics, notem «Assistència tècnica electrodomèstics» (9.13).

Un cas a part és el de l'«ESCOLA DE ALGUERÈS PASQUAL SCANU» (5.1 i 6.3), darrere del qual no hi ha, com veurem, un error ortogràfic inadvertit sinó la tria d'una accentuació de les *e* i *o* d'acord amb el vocalisme tònic propi de l'alguerès, fenomen que també suscita divergències en valencià (cf., en la mateixa línia, «IL·LUSTRATS I EN ALGUERÈS!» [9.11] *vs.* «Ateneu *Alguerès*» [6.4] i «poeta *alguerès*» [7.2], solucions que abonen una accentuació normativa).

5.2. Pel que fa a la incidència de l'ortografia catalana, a més del que ja he exposat sobre l'accentuació, vull fer referència a la hipercorrecció que denoten alguns dels missatges publicitaris reportats. A part de la ultracorrecció accentual que trobem a «*EL TRÓ*» (1.4), a la indicació de carrer «*DEVELLADA* DE DON PINNA» (4.2) trobem una clara ultracorrecció ortogràfica

32. En aquests dos missatges també trobem l'abreviatura «*SEC.*» que, inserit en un text bilingüe, tant respondria a l'italià *secolo* com a l'alguerès *sècul* ['sekul] (no pas al català normatiu *segle*). Tanmateix, si fos l'abreviatura de la solució algueresa, hi faltaria l'accent, ja que caldria «*SÈC.*».

33. En edicions anteriors havia aparegut «*LU BOGAMARÍ*».

pel que fa a la grafia de les *a* àtones, que contrasta amb la correcció ortogràfica del cas de «LES QUATRE CANTONADES» (4.4): com que sovint a les [a] àtones de l'alguerès els correspon la grafia *e*, en el mot *devellada* s'ha aplicat innecessàriament aquest criteri. També podria tractar-se d'una hipercorrecció el cas de «CARRER DE LA CARNECERIA VELLA» (4.3), ja que el canvi (orto)gràfic *carni*— per *carne*— hauria volgut evitar l'inexistent pas de la *e* àtona a *i*, fenomen propi del vocalisme de l'alguerès; també podríem interpretar l'ús de la *c* davant la *e* com a ultracorrecció: si alg. [balsaru'neta] i [ˈprasas] és ortogràficament *Barceloneta* i *places*, [kálnise'ria] és *carniceria. En realitat, però, aquests errors ortogràfics responen al desconeixement de l'ortografia catalana i, sobretot, a la manca de preparació del *lingüista de torn* que s'encarregà de fixar ortogràficament els noms dels carrers de la ciutat vella, cosa que provocà reliscades d'aquesta mena.

De tota manera, l'ortografia catalana és sovint present a l'hora de fixar gràficament determinades solucions, si bé gairebé mai de manera sistemàtica. Notem, per exemple, «La Nassa. Centre de l'or i del coral» (1.1), «Birreria Sant Miquel» (1.5), «Fruïtes i verdures de Martínez» (1.7), «Silanos Perruquers dal 1932» (1.8),³⁴ «La botiga de confiança» (1.11), «Lo barber» (1.12), etc. És clar que darrere d'aquests missatges hi ha una voluntat de correcció ortogràfica —no sempre del tot reeixida—; així, per exemple, la realització algueresa de «Lo barber» (1.12) i «LO PORTAL» (4.6) és [lu bal'be] i [lu pul'tal], que contrasta amb «El Pultal» (1.6) i «Lu bogamarí» (8.3) [lu bovama'ri]. Grafiar *lo* i *los* l'article alguerès respon a una voluntat ortogràfica —tenint en compte que la realització algueresa és [lu] i [lus]—, que trobem també a «Lo rústic» (9.2) i «Los cursos» (6.1, 6.2).

5.3. Relacionat amb el que apuntàvem sobre la incidència o no de l'ortografia catalana, la interferència de la fonètica algueresa en les solucions gràfiques dels missatges publicitaris reportats és un dels aspectes més interessants, que sovint està directament relacionat amb la manca de consciència ortogràfica dels catalanoparlants de l'Alguer quant a la pròpia llengua.

Si al rètol trobem *coral* i no *corall* (1.1) és perquè avui l'alg. realitza

34. El propietari d'aquesta perruqueria, conscient —probablement perquè algú li ho va advertir— que hi havia un error ortogràfic a la prep. *dal* (cf. l'it. *dal* 'des del' i *del* 'del') del rètol exterior, esmenà l'error en les targetes de mà, on llegim «Silanos Perruquers del 1932» (cal recordar que en alg. no s'usa la preposició composta *des de*, sinó *de* [de], tal vegada producte de l'anivellament amb l'italià [veg. § 7]). Enllestit aquest treball, he tingut notícia de l'obertura del «Ristorante Pizzeria *les arenes*», situat a la via Lido, a tocar de la platja; notem-hi *les arenes* escrit correctament.

[ku'ra], d'acord amb la despalatalització de la *-ʎ* final (tanmateix, cf. cat. *coral* o *corall*). Si hi trobem *pultal* i no *portal* (1.6) és perquè en alg. és [pul'tal], amb la reducció vocàlica *o > u* en síl·laba àtona i amb el rotacisme *r > l* en posició travada. Si trobem *ruró* per *rodó* (1.14) és perquè en alg. es realitza [ru'ro], amb la reducció vocàlica i amb el rotacisme *-d- > -r-* en posició intervocàlica. Si hi trobem *Las Tronas* i no *Les Trones* (2.2) és perquè l'alg. redueix les *a* i *e* àtones a [a], com passa a «A mos *veura*» (3.4), «*Dos dias* a l'Alguer» (9.1). Ja hem dit anteriorment que la realització [lu] de l'article masculí explica la solució «Lu bogamari» (9.3). Notem les solucions *Palaureal* (1.9), *algua* (4.1) i *iglésia* (3.5 i 3.6), d'acord amb sengles realitzacions en alguerès, en lloc de *Palaureial*, *aigua* i *església*.

Un cas paradigmàtic de la tendència a la grafia fonètica és la indicació «LA PRASSA DEL POU VEL» (4.20) que respon a l'alg. [la 'prasa del 'pɔw 'vel], que contrasta amb «PLAÇA DEL POU VELL» (4.7) i «PLAÇA DEL POU VELL» (4.16). Un darrer cas curiós és «Al tuguri» (1.13), perquè és un missatge ambivalent: podria respondre a 'el tuguri' mal ortografiat —però morfològicament a *la catalana*— o al complement preposicional 'al tuguri' (de fet, el propietari no m'ho va saber explicar).

Finalment, mereix especial atenció l'ús de la prep. *de* davant vocal sense apostrofació en alguns dels missatges publicitaris reportats, que, com veurem en l'apartat següent, respon a una voluntat de diferenciació ortogràfica, especialment per part d'una associació cultural (l'Escola de Alguerés [sic] «Pasqual Scanu») i d'una revista (*L'Alguer. Periòdic de cultura i informació*). En realitat, hom adueix una justificació fonètica a aquesta transgressió ortogràfica, determinada pel fet que l'alg. no elideix fonèticament la *e* de la prep. davant d'un mot començat per vocal, sinó que sempre trobem la realització [de].³⁵ Notem, doncs: «Escola de Alguerés "Pasqual Scanu"» (5.1 i 6.3) —a tall d'emblema disgregador—, «15 de octubre» (6.1, 6.2), «Lo prestigi de una antiga tradició» (9.8).

6. CATALÀ ESTÀNDARD «VERSUS» ALGUERÈS

6.1. Es tracta, sens dubte, d'una de les qüestions més controvertides que es desprèn de l'anàlisi dels missatges publicitaris reportats: el model de llengua. I de fet no es pot reduir només a la dicotomia *català estàndard* versus *estàndard alguerès*, perquè això pressuposaria l'existència d'un model

35. Fins al punt que el manteniment de la [-e] condiona l'afèresi de l'*a-* inicial: [de 'kɛsta] 'd'aquesta', [de 'ɔ] 'd'això', etc.

d'àmbit restringit clarament definit. En realitat, hauríem de parlar, com a mínim, de *català estàndard* vs. *català estàndard algueresitzat* vs. *estàndard alguerès* vs. *estàndard alguerès amb pinzellades de català estàndard*, perquè sovint l'aposta pel català estàndard o per l'estàndard alguerès no és del tot reeixida, sigui per la raó que sigui (desconeixement, manca de criteri, etc.). Notem si no un parell d'exemples prou reveladors (fora del nostre corpus).

A la primavera del 1995 es desplega una campanya institucional de conscienciació del problema de la recollida d'escombraries i residus urbans, impulsada per l'administració municipal i patrocinada per la companyia de recollida SLIA SPA. La campanya es basa publicitàriament en la distribució a domicili d'un manual imprès, que duia el lema «Diamoci una mano. Manuale di trattamento intelligente dei rifiuti».³⁶ Malgrat el lema en italià, el llibret era bilingüe català/italià, tant la carta de presentació del *síndic* de l'Alguer com el conjunt de normes i consells. Tanmateix, mentre la carta del *síndic* era redactada en un català estàndard correctíssim, la versió en català del manual era redactada en un model estàndard algueresitzat, on es podia llegir *ronya* 'escombraries', *és menester* 'cal',³⁷ *verés* 'verins', *sua* 'seva', *ésser* 'ser', però barrejat i combinat amb mots i solucions morfològiques catalans estranys a l'Alguer i amb una bona colla d'italianismes sintàctics.³⁸

L'altre exemple de confusió pel que fa a la tria del model de llengua ens l'ofereix una iniciativa turística privada a l'Alguer. Es tracta d'un trenet amb rodes per passejar pel centre històric de la ciutat, que ha estat batejat amb el nom bilingüe de *Trenino Catalano* (nom oficial) i *Tren Català*. Amb el bitllet hom regala un llibret del recorregut trilingüe (català, italià i anglès) que conté tot un seguit d'explicacions, també reproduïdes oralment, durant el trajecte a partir d'un enregistrament. El tipus de llengua que s'intenta seguir és un model de català estàndard, si bé amb interferèn-

36. El lema «Diamoci una mano» és ambivalent, ja que es pot interpretar 'donem-hi un cop de mà' i 'donem-nos un cop de mà'.

37. Contràriament, a la lletra del síndic llegim «cal fer més», expressió absolutament estranya a l'alguerès.

38. Reprodueixo només dos paràgrafs, el primer i l'últim, prou il·lustratius (indico en cursiva alguns aspectes morfosintàctics problemàtics): «El principi principal que *deu* inspirar *cada* ciutadà és *aquell* de contribuir personalment, amb el propi comportament quotidià, a la reducció de la ronya que cada dia *ve* produïda per cadascun de nosaltres» vs. «Il principio di fondo che dovrebbe ispirare ogni cittadino è quello di contribuire personalmente, con il proprio atteggiamento quotidiano, alla riduzione dei rifiuti che ogni giorno sono prodotti da ognuno di noi» (pàg. 4); «Per això *és menester* fer atenció a la sua eliminació que ha d'èsser efectuada en els *especifics contenidors*» vs. «Ecco perché è necessario avere attenzione al loro smaltimento che deve essere effettuato negli appositi contenitori» (pàg. 17).

cies —sobretot sintàctiques— de l'italià³⁹ i, en el model oral, amb trets dialectals del barceloní —de fet, la veu és barcelonina—, sobretot fonètics, però també morfològics, amb la inclusió d'algun esporàdic article neutre *lo* i de la construcció pronominal abusiva *els hi*.

6.2. Hi ha missatges publicitaris que barregen català estàndard i varietat algueresa, tal vegada inadvertidament, creient de fer-ho *correctament*. Notem, en aquest sentit, «EL PULTAL» (1.6), que combina l'article estàndard *el* —no alguerès— i una transcripció gràfica del substantiu d'acord amb la fonètica algueresa, amb rotacisme i reducció vocàlica. En canvi, a «Lo barber» (1.12) i «LO PORTAL NOU» (4.6) s'ha optat per l'article dialectal, si bé amb una ortografia correcta, que contrasta amb «Lu bogamarí» (9.3), en què l'article, tot i respondre a la solució algueresa, adopta una forma fonètica i no pas ortogràfica.

Són desconcertants i paradoxals les dades que es desprenen dels missatges lingüístics de l'apartat 3 de *Retolació viària institucional i turística*, ja que hom barreja sense ordre ni concert les dues varietats, l'estàndard i l'algueresa. Els dos rètols signats per l'AAST —ço és, l'Oficina de Turisme de l'Alguer— semblen respondre a la voluntat d'acostament a una proposta d'estàndard alguerès, ja que amb *benvençuts* (3.1) i *a nos veure* (3.2) trobem reflectides les solucions pròpies de la parla algueresa.⁴⁰ De fet, només hi trobem una contradicció: s'ha optat per substituir *mos* —d'acord amb la realització algueresa [mus], que també trobem en altres parlars catalans— per *nos*, tal vegada amb el convenciment d'estandarditzar la varietat dialectal. Contràriament, els dos rètols col·locats pel Municipi de l'Alguer —ço és, l'Ajuntament— semblen esmenar —atès que són cronològicament posteriors— aquesta contradicció de model lingüístic, ja que hi trobem *A mos veura* (3.4), amb *mos* —forma algueresa— i no *nos*. Ara bé, també aquest missatge conté una contradicció, ja que llegim *veura* i no *veure*: si hom pretenia grafiar fonèticament la locució, sense observar l'ortografia catalana, es-

39. Notem, per exemple, «[...] les antigues fortificacions que tancaven la ciutat del mar» *vs.* «[...] le antiche fortificazioni che chiudevano la città dal mare» (pàg. 3); «[...] en aquest carrer es troba ubicat el bisbat i *continua rasant* un lateral del Teatre Cívic» *vs.* «[...] è qui ubicata la Curia Vescovile ed inoltre viene lambito un lato del Teatro Civico» (pàg. 5); «un raríssim exemple de teatre amb estructura *portant lignia*» *vs.* «uno dei rarissimi esempi di teatri italiani con struttura portante lignea» (pàg. 5); «Ens trobem davant de [l'enregistrament diu «a»] la porta principal de la Catedral de Santa Maria» *vs.* «Ci trobiamo davanti all'ingresso principale della Cattedrale di Santa Maria» (pàg. 11).

40. En aquest sentit, l'AAST és també la institució que col·locà els senyals turístics bil·lignes de localització de les esglésies del centre històric de la ciutat, en els quals llegim sempre el mot *iglésia* —d'acord amb la realització algueresa— i no pas *església*.

perariem *a mos veura*; si hom pretenia reflectir la fórmula morfosintàctica alguerera però respectant l'ortografia catalana, caldria esperar *a mos veure*. Per altra banda, el segon missatge de l'Administració municipal duu *Benvingut* (3.3), que apunta la voluntat d'acostament a l'estàndard català però que es contradiu amb el criteri seguit en el primer missatge *A mos veura*. En realitat, la combinació dels dos hipotètics criteris confirma que no hi ha un criteri lingüístic clar o, més aviat, que les decisions sobre el model de llengua són en mans d'inexperts o desconexedors de la llengua. El resultat és prou clar —vull dir que il·lustra prou clarament la manca de criteri lingüístic—: *a nos veure* (AAST) vs. *A mos veura* (Municipi de l'Alguer) i *benvingut* (AAST) vs. *benvingut* (Municipi de l'Alguer), però també és prou contradictòria la comparació per separat, d'acord amb la institució que ho signa: *a nos veure* vs. *benvingut* (AAST) i *A mos veura* vs. *benvingut* (Municipi de l'Alguer).

Altres vegades l'opció lingüística triada resulta més uniforme i transparent. Notem, per exemple, el model de llengua emprat per a la retolació dels carrers del centre històric amb els noms populars —no oficials—, campanya impulsada per una associació no directament vinculada al món cultural de la ciutat (Rotary Club Alghero). Les plaques que reproduïm (4.1 a 4.15) apunten que s'ha optat per reflectir —amb bon criteri, tractant-se dels noms populars dels carrers— la varietat alguerera, però respectant l'ortografia catalana: trobem «LES QUATRE CANTONADES» (4.4), «PLAÇA DEL POU VELL» (4.7), «LO PORTAL NOU» (4.6), «PLAÇA DEL BISBE» (4.15), «CARRER...» (4.1, 4.3, 4.10, 4.11, 4.12, 4.14) i «CARRERÓ...» (4.5, 4.13) etc., i no pas «LAS QUATRA CANTUNARAS», «PRASSA DEL POU VEL» (cf. el text 4.20), «LU PULTAL NOU», «PRASSA DEL BISBA», «CARRÉ...» i «CARRARÓ...» etc. Hi trobem, doncs, d'acord amb la morfologia alguerera, l'article *lo*, i, d'acord amb el lèxic alguerès, els mots *davallada* 'baixada', *marina* 'mar', *posta* 'correus', *arjoles* 'eres', *botaiu* 'boter', *muntada* 'pujada', etc. Tanmateix, a voltes, s'hi detecten errors ortogràfics, com ara *devellada* (4.2) i *carneceria* (4.3) per *davallada* i *carnisseria* —que no responen, com hem vist més amunt, a qüestions de realització fonètica (cf. l'apartat 5.2)—, o transgressions ortogràfiques volgudes, d'acord amb la fonètica alguerera, com ara *ALGUA* (4.1) per *AIGUA*.

Per altra banda, si observem les noves plaques de carrers bilingües que ha començat a desplegar a la ciutat vella l'actual consistori municipal,⁴¹ hi veurem que el criteri lingüístic que se segueix trontolla, ja que trobem, per exemple, «FORT DE LA MAGDALENA» (4.18) en lloc de la denominació alguerera *Bastió de la Magdalena*.⁴²

41. Veg. *supra* nota 7.

42. De fet, el mot *fort* 'bastió' és inexistent en alguerès.

6.3. La tria del model de llengua està directament relacionada amb les institucions i associacions culturals que impulsen l'ús públic del català i/o alguerès. En aquest sentit, per exemple, l'Associació per la Salvaguarda del Patrimoni Històric i Cultural de l'Alguer és partidària d'un acostament al català estàndard.⁴³ Així, notem que en la publicitat necrològica aquesta associació introdueix l'ús del mot *MOSSEN* (*sic*), absolutament inusual a l'Alguer (veg. el text 7.1), que contrasta amb el mot *DON* 'mossèn' que trobem al cartell necrològic signat per l'Administració municipal (veg. 7.2).

Tanmateix, el model de llengua que ha començat a emprar l'Administració municipal en els últims tres anys alterna el català estàndard (veg. *supra* apartat 7.1) i un model més acostat a la parla algueresa, com demostren els dos exemples de publicitat institucional de cursos de català (veg. 6.1 i 6.2).⁴⁴ En aquests dos cartells trobem l'ús de l'article *los*, estructures nominals com ara *Municipi de l'Alguer* 'Ajuntament de l'Alguer', *Assessorat a la Cultura* 'Regidoria de Cultura' (< it. *Assessorato alla Cultura*), *Assessorat a la Pública Instrucció* 'Regidoria d'Ensenyament' (< it. *Assessorato alla Pubblica Istruzione*). Per altra banda, si observem el cartell necrològic signat per l'Administració municipal, hi llegim «El Síndic i...», on es combina l'ús del mot *síndic* 'batlle', denominació típicament algueresa, amb l'ús de l'article estàndard *el*, quan hi esperàriem *lo*.

En una línia oposada però amb diferències trobem el model de llengua emprat pel Centre de Recursos Pedagògics «Maria Montessori» (veg. 5.3, 6.4, 9.11 i 9.12) i el de l'Escola de Alguerés «Pasqual Scanu» (veg. 5.1 i 6.3). Les dues institucions culturals empen un model de llengua escrita d'àmbit restringit, si bé la segona anteposa, a voltes, les particularitats de l'alguerès a l'ortografia catalana. Ja hem vist més amunt que el mateix nom *Escola de Alguerés* reflecteix la voluntat explícita de no apostrofar la prep. *de* davant vocal i respectar l'obertura de les vocals *e* i *o* quant a l'accentuació, aquest últim criteri també adoptat pel CRP Maria Montessori.⁴⁵ Si observem el cartell

43. «Nosaltres creiem que no podem defensar l'alguerès seriosament sense una sua normativització i estandarització [...]. I aquesta normativització per a l'alguerès no pot ésser que [*sic*] en direcció d'un apropament a l'estàndard català» (SARI 1995: 8). De fet, l'objectiu central és el de «donar un caràcter literari a l'alguerès, alliberar-lo del to popular, col·loquial que l'empresona en un àmbit massa angost» (SARI: *ibidem*).

44. El mateix *síndic* de la ciutat anunciava el 1995 «freqüent i recurrent ús del català en totes les iniciatives a les quals l'Administració vol donar suport cultural i fer conèixer el rol públic i institucional que deu tenir la llengua» i que «tot el paper oficial, la modulística i les indicacions de les oficines seran bilingües» (SECHI 1995: 14).

45. Com a portaveu de l'Escola de Alguerés «P. Scanu», Antoni Nughes, que hi imparteix classes d'alguerès per a adults, afirmava el 1991 que «si és cert i inconfutable que l'alguerés, per continuar a ésser lo que avui és, és a diure un dialecte o una varietat de la llengua

6.3 de publicitat de cursos d'alguerès, veurem que el lema de la campanya *Qui no estima la sua llengua no vol bé al sou país* respecta la morfologia alguerera dels possessius: *sua* 'seva' i *sou* 'seu'; notem-hi, a més, l'ús de l'article *lo* i del substantiu *lliçons* 'classes' (< it. *lezioni*). Aquests criteris propis d'una proposta d'estàndard restringit són adoptats a la revista bimensual *L'Alguer*, ja que, en realitat, està dirigida per l'Escola de Alguerés Pasqual Scanu i per l'Obra Cultural. Així, en la publicitat gràfica que apareix en aquesta publicació trobem l'ús de la prep. *de* sense apostrofació davant vocal (veg. 9.8), a més de mots típicament algueresos, com ara *servici* 'servei', *relojges* 'relojges' (9.8), *mestre de llenya* 'fuster', *costera* 'costa' (9.10), etc.

Finalment, el CRP Maria Montessori, des del 1993, en una línia d'actuació més enfocada a dotar la comunitat educativa d'un model de llengua restringit a l'Alguer a cavall de la parla alguerera i el respecte de l'ortografia catalana,⁴⁶ s'erigeix com a centre normativitzador, sempre respectant el lèxic, la morfologia i la sintaxi de l'alguerès, però mai supeditant l'ortografia

---

catalana, i per assegurar-se un futur també com a llengua escrita, té de tenir en compte i uniformar-se a l'estàndard general del català, sobretot pels usos més formals, és igualment segur que en aquest procés de recuperació i de salvaguarda tenim de posar moltíssima atenció a no perdre els contactes amb la llengua parlada a l'Alguer, si no volem provocar, i en forma accelerada, la mort natural de l'alguerès» (NUGHES 1991: 15). També en aquesta línia, el «Grup per a la normalització de l'alguerès», coordinat per Joan Armangué, el 1993 presentà a l'IEC una proposta d'estàndard oral alguerès, inicialment limitada a la morfologia (cf. també l'opinió de CHESSA 1994: 130-131).

46. En el recull didàctic per a l'escola primària *Contes de Tolstoi. Quadern de lectura i exercicis (segona mostra provisional)* (L'Alguer: CRP M. Montessori i Òmnium Cultural, 1995) llegim la següent *Nota lingüística* (pàg. 4):

«Per a l'edició dels textos hem seguit lo criteri de regularització ortogràfica de la llengua catalana. Les vocals paragògiques en *-i* o *-a* no se representen mai gràficament (ex.: escrivim *vist l'has* i no *visti l'has*; *amb les paraules* i no *amb a les paraules*).

»Los articles *lo, los* adopten respectivament les variants gràfiques *el, els* en aquells casos que determina la fonètica sintàctica. Per exemple: *li deixa 'l cul vermell, la moninca i 'ls bisols...* Així mateix los pronomes *lo, los*: *la moninca 'l vol collir...* Per motius igualment fonètics, després de la preposició *amb* (pronunciada *ama*, per la presència de la vocal paragògica *-a*) hi escrivim les formes *el, els*.

»S'hi han respectat les variants *altro, otros, nostros, mos* en lloc de les respectives formes estàndards *altre, altres, nostres, nos*.

»També respectem gràficament los casos de metàtesi (ex.: *froment, prebes* per *forment, pebres*). En canvi, los fenòmens de rotacisme se poden deduir sistemàticament per regla fonètica (ex.: escrivim *obert* i no *obelt*; *colom* i no *corom...*).

»Finalment hi havem inclòs diverses notes lingüístiques per facilitar el treball a l'enyant.»

Veg. aquests criteris aplicats als textos publicitaris 6.4, 9.11 i 9.12. Pel que fa a l'al·lormorfia de l'article *el/lo* d'acord amb la fonosintaxi, cf. també 6.3, en què s'ha adoptat el mateix criteri.

a la fonètica algueresa.⁴⁷ Vegeu l'ús dels pronoms clítics *los* 'els' (9.10), *vos* 'us' i *se* 'es' (6.4) en posició proclítica, el possessiu *tou* 'teu' (9.11), el demostratiu *aqueixes* (9.11), l'adj. *llibre* 'lliure' (9.12), etc.⁴⁸

En conseqüència, és natural que l'ús publicitari del català es ressenti d'aquesta diversitat de models i propostes. Vegem si no l'oferta gastronòmica del restaurant *La Singular* (9.3), amb solucions italianitzades com ara *sabors de marina* 'entrants a base de peix i marisc' i *ensalada* 'amanida' (veg. infra l'apartat 7); interferències (orto)gràfiques de l'italià, com en *agliada* per *allada* 'plat de peix amb all i tomàquet', *gliagliada* per *grillada* 'graellada' i *ort* per *hort*; solucions alguereses, tant fonètiques (*alqua* per *aigua*) com lèxiques (amb *bogamarí* 'garota, eriçó de mar').

7. ELS CALCS I LA INTERFERÈNCIA SINTÀCTICA DE L'ITALIÀ

Un apartat especial mereix l'anàlisi de la interferència de l'italià en l'alguerès d'aquests textos publicitaris. De fet, un dels aspectes més paradigmàtics és el de la sintaxi, clarament interferida per l'italià.⁴⁹ Vegem-ne alguns exemples:

47. Veg. la nota anterior. En aquesta línia, BOSCH-SANNA (1996: 10-11), que han treballat durant tres anys al CRP Maria Montessori, consideren primordial «contribuir a la revaloració de l'element lingüístic autòcton» i «aplegar paraules, maneres de dir i perifrasis que ja no s'utilitzen o que es perden a redòs de l'evolució social i econòmica i presentar-les de nou per tal que, lluny d'esdevenir un forçament didàctic, els minyons aprenguin a entendre —i, doncs, a respectar— que la llengua dels pares o dels avis no és un dialecte de rang inferior, sinó una llengua completa i imprescindible per a la petita realitat algueresa».

48. Del CRP Maria Montessori és la publicació *Mataresies. Periòdic al servei dels minyons*. En aquest mateix epígraf trobem reflectida la voluntat d'acostament a la parla algueresa, amb l'ús dels mots *mataresies* 'trapelleries, malifetes', *servici* 'servei', *minyons* 'nens'. A més de la publicació de materials didàctics adaptats a l'alguerès, com ara *Tintín al país de l'or negre* (Barcelona, 1995), *Pinocchio* (Barcelona, 1995), *Contes de Tolstoi. Quadern de lectura i exercicis* (L'Alguer, 1994 [1a ed.] i 1995 [2a ed., revisada i augmentada]), *Robin Hood* (Barcelona, 1996), etc., el Centre ha impartit entre 1994 i 1996, a càrrec d'Andreu Bosch i Rodereda, cursos de formació per a mestres i professors encaminats a difondre un model de llengua escrita restringit a l'àmbit alguerès (per a més detalls, veg. BOSCH 1994, 1995a: 6-7 i 1995b). Pel que fa a la recuperació de la llengua catalana a l'escola algueresa, BOSCH (1995a: 5) afirma que hi ha «la necessitat d'un model lingüístic que no respongui únicament a la parla algueresa —avui massa corrompuda—, però tampoc a un català normatiu excessivament allunyat d'aquesta particular realitat lingüística. Per això, d'acord també amb l'Estatut municipal de l'Alguer, cal que oficialment s'adopti un estàndard alguerès d'ús restringit, sobretot escrit però també oral, no únicament per a l'àmbit escolar sinó també per a la vida pública i administrativa» (cf. BOVER 1996: 327-329).

49. De la mateixa manera que A. M. Torrent, en referir-se a la presència de la llengua

— «L'Associació [...] participa de la dolor dels germans [...]» (7.1) o «El Síndic i l'Administració Municipal participen a la dolor de la família» (7.2), amb un predicat calcat de l'italià *partecipare al dolore della famiglia* (cf. l'it. *partecipare la scomparsa di*, dins 7.3). Notem, a més, que les dues solucions en català presenten una diferència pel que fa a l'ús de la preposició: mentre 6.1 duu *participa de*, 7.2 presenta *participen a*, d'acord amb l'estructura italiana.

— «TOT PER LA MUSICA» (1.3) respon a l'it. *tutto per la musica* 'tot per a la música'. Notem que l'ús de la prep. *per* equival a 'per a'.⁵⁰

— «Qui no estima la sua llengua no *vol bé* al sou país» (6.3), on la perifrasi *voler bé* respon a l'it. *voler bene* 'estimar'.

Cal notar que sovint les interferències sintàctiques de l'italià afecten especialment els usos preposicionals: «Fruïtes i verdures *de* F. Martinez» (9.6), on *de* respon a l'it. *da* + antropònim. Notem en alguerès l'absència de la locució preposicional *des de* per *de* (< it. *da*): «De sempre al servici del client» (9.8) (< it. *da sempre...*), la qual cosa també afecta la manera de dir les franges horàries: «de les 10,00 a les 12,00» (6.1, 6.2), «cada tarda de les 6 a les 8» (6.3), «de 17 a 19 hores» (9.12), d'acord amb l'it. *dalle (ore)... alle (ore)...* 'des de les... fins a les...'. Ja hem vist anteriorment el cas de «Silanos Perruquers dal 1932» (1.8), amb l'it. *dal*, que és esmenat en la targeta de mà per «Silanos Perruquers del 1932», amb *del* 'des del' (veg. nota 34).

No crec que puguem parlar d'usos genuïnament algueresos de la prep. *de*, tret del cas de les estructures oracionals passives, en què el complement agent és encapçalat per *de*. Més aviat es deu tractar d'un procés d'anivellament sintàctic a l'italià, llengua que introdueix els complements agents amb la prep. *da*, ha contribuït al manteniment o generalització en alguerès de *de* en les estructures oracionals passives.

En realitat, podríem aportar molts altres exemples, fora de l'àmbit publicitari i situats en el pla de l'oralitat, de la llengua col·loquial, en què més que d'interferència lingüística hom caldria parlar de subordinació a la sintaxi italiana. En publicitat, tractant-se d'un ús relativament formal de la

---

castellana en els anuncis catalans, apuntava que «parlar de l'actual llenguatge publicitari català vol dir més aviat parlar de subordinació lingüística» (TORRENT 1993: 347), en el nostre cas aquesta dependència encara resulta més evident, precisament per la mateixa raó que «la majoria [dels anuncis] no han estat "creats", sinó simplement "traduïts", i sempre de la mateixa llengua» (*ibid.*), en el cas que ens ocupa, l'italià.

50. L'ús de la prep. *per a* en alg. està restringit a casos molt puntuals, com ara *per a tu*, *per a mi*; en altres casos trobem sempre *per* [pe].

llengua, tota creativitat queda reduïda a la subordinació a l'italià, fins i tot en aquells missatges que podrien fer pensar en una solució genuïna, ben resolta en català. Vegem-ne un exemple, que ja ha estat alludit, en què tot el missatge lingüístic respon al calc d'un text original en italià: «De sempre al servici del client. Lo prestigi de una antiga tradició. La preciositat de l'or i de la plata.⁵¹ L'encant i la seducció del corall. La fantasia de les porcellanes i dels cristalls. Les colleccions de relotges [*sic*]» (9.8) respon a l'original «*Da sempre al servizio del cliente. Il prestigio di un'antica tradizione. La preziosità dell'oro e dell'argento. Il fascino del corallo. La fantasia nelle porcellane e nei cristalli. Le collezioni di orologi*».⁵²

Si bé en general el text publicitari en català/alguerès és resultat d'una traducció o calc de l'italià —tret d'aquells casos en què hi ha només una presència puntual o testimonial del català, com en els casos de l'apartat 1 de *Retolació comercial*—, hi ha un parell de casos en què el procés de creació ha estat diferent. Ens referim als textos 9.11 i 9.12. Mentre el primer ha estat pensat i creat en alguerès, pensant en un públic alguerès (es tracta de la promoció de llibres il·lustrats adaptats a la varietat algueresa de la llengua catalana que es poden comprar a les llibreries de la ciutat), el segon és una adaptació a l'alguerès d'un text original en català (s'hi ha adaptat la publicitat dels centres d'autoaprenentatge de català de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya). Tots dos anuncis han estat impulsats pel Centre de Recursos Pedagògics «Maria Montessori» de l'Alguer per tal de promocionar les activitats del centre en favor de la difusió de l'alguerès.

També en el pla lèxic trobem calcs de procedència de l'estàndard italià. En l'apartat 6.3. veiem que expressions nominals formals generalment responen a l'estructura morfològica italiana, que és calcada en alguerès: *Assessorat a la Pùblica Istruccion* 'Regidoria d'Ensenyament' i *Assessorat a la Cultura* 'Regidoria de Cultura', que responen respectivament a l'it. *Assessorato alla Pubblica Istruzione* i *Assessorato alla Cultura*.⁵³ Notem també una mala traducció de l'estructura nominal *Azienda Autonoma di Soggiorno e Turismo* 'Oficina de Turisme', que és calcat amb *Hisenda Autònoma de Sojorn i Turisme* (9.10), on trobem un ús inadequat del mot *bisenda*, re-

51. En aquest cas, si bé el text 9.8 reportat és la transcripció d'un anunci del 1997, el mateix anunci ha aparegut al llarg de molts anys i fins al 1996 amb la solució italianitzada formalment «Lo prestigi de un'antica tradició. La preciositat de l'or e de la plata».

52. Anunci aparegut dins el llibre de Beppe Sechi Copello, *Alghero. Riviera del Corallo. Stradario e profilo storico* (L'Alguer: Edizioni del Sole, 1989), pàg. 21.

53. Notem que l'ús preposicional és clarament calcat de l'italià, amb l'ús d'*a* + det. en comptes de l'estructura amb la prep. *de*.

sultat d'una interferència per extensió semàntica del terme natiu.⁵⁴ Vegem també el cas de la *passeggiata lungomare* 'passeig marítim' traduït per *pasjada vora la mar* (4.21).

Dins el món de la promoció turística, l'Alguer és coneguda com *La riviera del Corallo* (3.1, 3.2, 9.1), denominació que és traduïda al català com *La costera del Corall* (9.10). En el món gastronòmic trobem *sabors de marina, grigliada* (sic) *de peix i digestiu i café* (sic), que responen, respectivament, a l'it. *sapori di mare, grigliata di pesce i digestivo e café* (veg. 9.3). En l'àmbit comercial, *lavasecco* 'tintoreria' és traduït per *renta a sec* (9.4).⁵⁵

8. CONCLUSIÓ

Hem vist, doncs, que l'ús del català en la publicitat visual i la retolació comercial i institucional a l'Alguer és escàs i testimonial, i respon en general o a l'impuls d'associacions culturals locals preocupades per la realitat lingüística de la ciutat, o bé al factor folklòric, ja que la llengua esdevé reclam turístic per a la ciutat. Per altra banda, hem pogut comprovar que no hi ha un model de llengua definit ni consensuat, sinó més aviat un desgavell de models i propostes, en general contradictoris i inconnexos, producte més aviat de capteniments individuals o col·lectius basats en el desconeixement tant de la normativa catalana i l'estàndard general com de la pròpia varietat dialectal o basats en la defensa a ultrança de determinats criteris lingüístics carregats de connotacions ideològiques. En aquest context, és evident que ni tan sols resta mínimament garantit el respecte a l'ortografia catalana en els missatges lingüístics estudiats. N'és una excepció, com hem vist, la proposta del Centre de Recursos Pedagògics Maria Montessori.

Des d'una òptica lingüística, i reprement uns mots d'A. M. Torrent relatius a les interferències del castellà en la publicitat en llengua catalana, a l'Alguer els anuncis i els missatges publicitaris complementaris en català estudiats en el present treball són versions d'un original pensat en italià, la qual cosa «provoca calcs i prioritització de construccions que no són les més naturals» per als algueresos (cf. TORRENT 1993: 358). La subordinació lingüística és, doncs, un fet, però cal interrelacionar-lo amb el grau d'analfabetisme en la pròpia llengua per part de la comunitat algueresa: si l'alfabetització dels catalanoparlants de l'Alguer ha estat en italià, la llengua de

54. Cf. TORRENT 1993: 349.

55. Per a més detalls sobre la interferència sintàctica de l'it., veg. *supra* les notes 38 i 39.

referència serà aquesta, encara que en el pla de les relacions orals —col·loquials, informals i familiars— predomini l'alguerès.

BIBLIOGRAFIA

- ALBERT (1991): V. ALBERT, H. MORET i N. TOMÀS, *L'ús del català en els anuncis publicitaris. La nostredat*, dins *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana III, Àrea 2 Sociologia de la llengua*, Girona, pàg. 107-113.
- BOSCH (1994): Andreu BOSCH i RODOREDA, *El català de l'Alguer davant del nou marc legal*, dins *Avui* (25 d'agost de 1994), Barcelona, pàg. 15.
- BOSCH (1995a): Andreu BOSCH i RODOREDA, *L'altra cara de la normalització lingüística a l'Alguer*, dins *Llengua i ús*, 4 (tercer quadrimestre de 1995). Barcelona, Direcció General de Política Lingüística, pàg. 4-8.
- BOSCH (1995b): Andreu BOSCH i RODOREDA, *El català de l'Alguer, el nou marc legal i l'escola*, comunicació presentada al VI Col·loqui de l'Associazione Italiana di Studi Catalani (Càller i l'Alguer, 11-15 d'octubre de 1995). (Article publicat a *Revista de Llengua i Dret*, 28 [desembre de 1997], Barcelona, Generalitat de Catalunya, pàg. 231-253.)
- BOSCH-SANNA (1996): Andreu BOSCH i RODOREDA & M. A. Susanna SANNA, *Introducció*, dins *Històries de l'Alguer, entre la marina i la campanya*. Barcelona: Dalmau, 1996, pàg. 9-11.
- BOVER (1996): August BOVER i FONT, *Literatura i models de llengua. Algunes reflexions sobre el cas de l'Alguer*, dins *Llengua & Literatura*, 7. Barcelona: IEC, 1996, pàg. 317-329.
- CHESA (1994): ENRICO CHESA, *L'Alguer i els països de llengua catalana. Propostes per a una planificació conjunta*, dins *Revista de Llengua i Dret*, 22 (desembre de 1994), Barcelona, Generalitat de Catalunya, pàg. 119-134.
- MARTÍNEZ (1996): Q. MARTÍNEZ, *Aprenuem a llegir la publicitat. Anàlisi de la tècnica i el llenguatge publicitaris*. Vic: Eumo, 1996.
- NUGHES (1991): ANTONI NUGHES, *Situació de l'ensenyament de la llengua a l'Alguer*, dins *L'ensenyament del català arreu del món*, taula rodona del IX Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, reproduït a *L'Alguer*, 19 (novembre-desembre de 1991), pàg. 13-15.
- PONS (1995): LÍDIA PONS i GRIERA, *Les modalitats de la llengua, els mitjans de comunicació i la publicitat*, dins *Escola Catalana*, 319, Barcelona, pàg. 11-13.
- PONS (1996): LÍDIA PONS i GRIERA, *Els recursos lingüístics en el missatge pu-*

blicitari, dins Axel Schönberger i Tilbert Dídac Stegmann (eds.), *Actes del Desè Colloqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes* (Frankfurt am Main, 18-25 de setembre de 1994), Barcelona, Abadia de Montserrat, pàg. 297-306.

SANNA (1988): Josep SANNA, *Diccionari català de l'Alguer*. L'Alguer/Barcelona: 1988.

SARI (1995): Guido Sari, *Prefaci*, dins Autors diversos, *Contes i rondalles*, a cura de Guido Sari. L'Alguer: Edicions del Sol, 1995, pàg. 7-12.

SECHI (1995): Carles SECHI, *La normalització lingüística a l'Alguer*, dins *Llengua i ús*, 2 (primer quadrimestre de 1995). Barcelona, Direcció General de Política Lingüística, pàg. 13-14.

TORRENT (1993): Anna M. TORRENT, *Notes sobre la presència de la llengua castellana en els anuncis catalans*, dins *Actes del Novè Colloqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes* (Alacant-Elx, 9-14 de setembre de 1991), 3, a cura d'Antoni Ferrando i Lluís B. Meseguer. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993.

INVENTARI DELS TEXTOS PUBLICITARIS

1. Retolació comercial

[1.1]

LA NASSA
CENTRE DE L'OR I DEL CORAL

Ubicació: Via Carlo Alberto (carrer de la Marina), 12. L'Alguer.

[1.2]

fet a ma

Ubicació: Piazza Civica (plaça del Pou vell), 18. L'Alguer (*avui desaparegut*).

[1.3]

TOT PER LA MUSICA

Ubicació: Via Lo Frasso, 10. L'Alguer.

[1.4]

La Tazza d'oro
Snack
Piano Bar
EL TRO'

Ubicació: Lungomare Valencia, 3. L'Alguer.

[1.5]

BIRRERIA
Sant Miquel

Ubicació: Via Arduino (carrer de Pa i algua), 51. L'Alguer.

[1.6]

RISTORANTE
EL PULTAL
PIZZERIA

Ubicació: Via Columbano (carrer de la Pretura), 40. L'Alguer.

[1.7]

FRUITES i
VERDURES

De Martinez

Ubicació: Via xx Settembre, 193. L'Alguer.

[1.8]

Silanos
Perruquers
dal 1932

Ubicació: Vicolo Buragna, 6. L'Alguer.

[1.9]

Palaureal
Ristorante

Ubicació: Via Sant'Erasmo (carrer de les Monges), 14/16. L'Alguer.

[1.10]

Tripijoc

GIOCHI E GIOCATTOLI

Ubicació: Via Gilbert Ferret, 48. L'Alguer.

[1.11]

La botiga de confiança

Ubicació: Via Barceloneta (carrer de Barceloneta), 1. L'Alguer (*avui desaparegut*).

[1.12]

Lo barber
Estetista

Ubicació: Largo San Francesco, 3. L'Alguer.

[1.13]

Al tuguri
Ristorante

Ubicació: Via Maiorca, 57. L'Alguer.

[1.14]

PESCHERIA
«RURÓ»

Ubicació: Via Don Minzoni, 113. L'Alguer.

[1.15]

La Singular
Trattoria

Ubicació: Via Arduino, 45 (carrer de Pa i al-gua). L'Alguer.

[1.16]

La Piconia
Pizzeria

Ubicació: Via Principe Umberto, 27. L'Alguer.

[1.17]

Ristorante Pizzeria
Alguer mia

Ubicació: Via Cipro, 17. L'Alguer.

[1.18]

HOTEL EL BALEAR

Ubicació: Lungomare Dante, 32. L'Alguer.

[1.19]

PALAU DE VALÈNCIA

Ubicació: Lungomare Valencia, 6/A. L'Alguer. (A l'entrada hi ha una rajola en què figura la Mare de Déu amb la inscripció «MARE DE DÉU DELS / DESEMPARATS».)

2. Retolació viària comercial

[2.1]

HOTEL ***
CALABONA

[2.2]

HOTEL *****
VILLA LAS TRONAS

[2.3]

RISTORANTE BAR GELATERIA
CAVAL MARI'

Ubicació (tots tres): Lungomare Dante. L'Alguer.

3. Retolació viària institucional i turística

[3.1]

ALGHERO
riviera del corallo

benvenuti
bienvenue
welcome
willkommen
benvenguts

A.A.S.T. ALGHERO

Ubicació: La Speranza (carretera de Bosa a l'Alguer). L'Alguer.

[3.2]

ALGHERO
riviera del corallo

arrivederci
au revoir
goodbye
auf wiedersehen
a nos veure

A.A.S.T. ALGHERO

Ubicació: La Speranza (carretera de Bosa a l'Alguer). L'Alguer.

[3.3]

Benvenuti ad Alghero

Welcome
Bienvenue
Willkommen
Benvingut

Gemellata con

Ciutat de Palma   Ciutat de Tarragona

Ubicació: Aeroport (a la sortida), Strada dei Due mari (entrant a l'Alguer) i Strada Statale 291 (direcció a l'Alguer). L'Alguer.

[3.4]

Arrivederci ad Alghero

Goodbye
Au revoir
Auf wiedersehen
A mos veura

Gemellata con

Ciutat de Palma   Ciutat de Tarragona

Ubicació: regione Calabona (camí de Bosa, abans de l'Hotel Calabona), Strada dei Due mari (sortint de l'Alguer) i Strada Statale 291 (direcció Olmedo). L'Alguer.

[3.5]

Senyal Turistic
IGLÉSIA DE
SANT MIQUEL
——(SEC. XVII)——
CHIESA DI S. MICHELE
A.A.S.T. '83 ALGHERO

Ubicació: Església de Sant Miquel (façana), plaça de Sant Miquel. L'Alguer (*avui desaparegut*).

[3.6]

Senyal Turistic
IGLÉSIA DE
SANT FRANCESC
——(SEC. XV-XVI)——
CHIESA DI S. FRANCESCO
A.A.S.T. '83 ALGHERO

Ubicació: A l'entrada de la via Carlo Alberto, per la torre de Sulis. L'Alguer (*avui desaparegut*).

4. Retolació viària de carrers

[4.1]

CARRER
DE PA I ALGUA

Ubicació: Via Arduino (*sic*). L'Alguer.

[4.2]

DEVALLADA
DE DON PINNA

Ubicació: Via Gilbert Ferret. L'Alguer.

[4.3]

CARRER DE LA
CARNECERIA VELLA
(CARRER DE LA PRETURA)

Ubicació: Via Columbano. L'Alguer (*a sota mateix hi ha la indicació oficial Via Columbano, en italià*).

[4.4]

LES
QUATRE CANTONADES

Ubicació: Via Roma, cantonada via Carlo Alberto. L'Alguer.

[4.5]

CARRERO'
DEL BOTAIU

Ubicació: Via Minerva. L'Alguer (*a sota mateix hi ha la indicació oficial Via Minerva, en italià*).

[4.6]

LO PORTAL NOU

Ubicació: Via Simon, enfront del Portal (Porta Terra). L'Alguer.

[4.7]

PLAÇA DEL POU VELL
(PLAÇA DE LA DRASSANA)

Ubicació: Piazza Civica. L'Alguer.

[4.8]

MUNTADA
DEL ROSARI

Ubicació: Piazza Civica. L'Alguer (*a sota mateix hi ha la indicació oficial Piazza Civica, en italià*).

[4.9]

LA MARINA
DE LES BARQUES

Ubicació: Banchina Porto. L'Alguer (*avui desapareguda, al costat de la qual es va col·locar la indicació bilingüe 4.17*).

[4.10]

CARRER
DE LA MARINA

Ubicació: Via Carlo Alberto. L'Alguer (a sota mateix hi ha la indicació oficial Via Carlo Alberto, en italià).

[4.11]

CARRER
DE BARCELONETA

Ubicació: Via Barceloneta. L'Alguer (davant per davant hi ha la indicació oficial Via Barceloneta [sic], en italià).

[4.12]

CARRER DE
LA POSTA VELLA

Ubicació: Via Arduino. L'Alguer (a sota mateix hi ha la indicació oficial Via Arduino [sic], en italià).

[4.13]

CARRERO'
DE L'ARSERNAL

Ubicació: Vicolo Serra. L'Alguer.

[4.14]

CARRER
DE LES ARJOLES

Ubicació: Via Simon. L'Alguer.

[4.15]

PLAÇA
DEL BISBE

Ubicació: Piazza Vittorio Emanuele. L'Alguer.

[4.16]

PLAÇA del POU VELL
PIAZZA CIVICA

Ubicació: Piazza Civica. L'Alguer.

[4.17]

LA MARINA de les BARQUES
BANCHINA PORTO

Ubicació: Banchina Porto. L'Alguer (veg. 1.10).

[4.18]

FORT de la MAGDALENA
BASTIONE DELLA
MADDALENA

Ubicació: Bastione della Maddalena. L'Alguer.

[4.19]

LA MURALLA
BASTIONI F. MAGELLANO

Ubicació: Bastioni Magellano. L'Alguer.

[4.20]

PIAZZA CIVICA
LA PRASSA DEL POU VEL
ARSENAL

Ubicació: Palau De Arcayne o d'Albis. Piazza Civica. L'Alguer.

[4.21]

PASSEJADA PASSEGGIATA
VORA LA MAR LUNGOMARE
A. 1963 D.
VALENCIA

Ubicació: Lungomare Dante (cantonada lungomare Valencia), 40-44. L'Alguer.

5. Retolació d'associacions culturals

[5.1]

ESCOLA DE ALGUERÉS
«PASQUAL SCANU»

Ubicació: Via Maiorca, 45. L'Alguer.

[5.2]

OBRA
CULTURAL

Ubicació: Via Arduino, 44. L'Alguer.

[5.3]

UNIVERSITA' DEGLI STUDI DI SASSARI
Càtedra de Llengua i Literatura Catalanes
CENTRE DE RECURSOS
PEDAGÒGICS
«MARIA MONTESSORI»
ÒMNIVUM CULTURAL

Ubicació: Via Gilbert Ferret, 27. L'Alguer.

6. *Publicitat institucional (cartells)*

[6.1]

MUNICIPI DE L'ALGUER
l'Assessorat a la Cultura
promou

*Cursos
de
llengua*

ANY 1994-1995
LOS CURSOS SÓN TOTALMENT GRATUÏTS

INSCRIPCIONS I INFORMACIONS:
Arxiu municipal, carrer Columbano n. 6
cada dia de les 10,00 a les 12,00
de dilluns 24 de octubre a divendres 11 de novembre

L'Alguer, 15 de octubre 1994

[6.2]

MUNICIPI DE L'ALGUER
Assessorat a la Cultura
Assessorat a la Pública Instrucció
promouen

*Cursos
de
llengua*

2ⁿ ANY ACADÈMIC 1995-1996
LOS CURSOS SÓN GRATUÏTS

INSCRIPCIONS I INFORMACIONS:
Palau del Pou Salit, Plaça de Santa Maria
de Dilluns a Divendres de les 10,00 a les 12,00
del 3 al 22 de Novembre

L'Alguer, 30 de Octubre 1995

[6.3]

ESCOLA DE ALGUERÉS
P. SCANU

CURSOS DE LENGUA
1995-1996

QUI NO ESTIMA LA SUA LENGUA
NO VOL BÉ AL SOU PAÍS

INSCRIPCIONS: del 13 al 18 de Novembre
cada tarda de les 6 a les 8
a l'ESCOLA (carrer Mallorca, 45— tel. 97.96.67)

LES LLIÇONS COMENÇARAN LO 20 DE NOVEMBRE

AMB EL PATROCINI DEL MUNICIPI DE L'ALGUER

CENTRE DE RECURSOS PEDAGÒGICS «MARIA MONTESSORI»
Associació per la Salvaguarda del Patrimoni Històric-cultural de l'Alguer
Ateneu Alguerès
Centre de Recerca i Documentació Eduard Toda
Òmnium Cultural

Vos conviden a l'acte acadèmic
memorial d'homenatge a

Mn. Francesc Manunta
*sacerdot, poeta i investigador,
servidor de la llengua
i de la civilitat algueresa*

Intervencions:

Don Manunta, l'home, el ciutadà - pel Dr. Antoni Ballero De Candia
L'obra poètica de Francesc Manunta - pel Prof. Àlex Susanna
Mn. Manunta i Catalunya - pel Sr. Pere Català i Roca
Don Manunta, home de cultura i de catalanitat algueresa
pel Prof. Ignazio Delogu

*L'acte se farà, amb el patrocini del Municipi, a la Sala dels Congressos
de S. Francesc, carrer C. Alberto, a les 5 de la tarda de dissabte 18 de febrer 1995.
Després a les 6,30 hi haurà una Missa en sufragi que serà celebrada en alguerès.*

Tots els algueresos són invitats

L'Alguer, febrer de 1995

7. *Publicitat necrològica (cartells)*

[7.1]

L'ASSOCIACIÓ PER LA SALVAGUARDA DEL
PATRIMONI CULTURAL DE L'ALGUER

participa de la dolor dels germans Joan, Paola, Anita
de MOSSÉN

FRANCESC MANUNTA

per la perdua de l'estimat amic i mestre

L'Alguer, 13 de gener de 1995

[7.2]

El Síndic i l'Administració Municipal participen a la dolor
de la família per la perdua de

DON FRANCESC MANUNTA

poeta alguerès estudios de les tradicions locals i gran
conexedor de la cultura catalana de l'Alguer

L'Alguer, 13 de gener de 1995

[7.3]

Il Vescovo ed il Presbiterio unitamente alla Comunità Diocesana, profondamente addolorati ma rassegnati alla volontà del Signore, partecipano la scomparsa di

DON FRANCESCO MANUNTA

ricordandone le doti di grande umanità e invitando alla preghiera per la sua anima

Alghero, 14 Gennaio 1995

[7.4]

Dopo breve malattia è tornato nella Casa del Padre Celeste a 66 anni il Sacerdote

DON FRANCESCO MANUNTA **CAPPELLANO DELL'OSPEDALE CIVILE**

Ne danno il triste annuncio il fratello Giovannino con Francesca le sorelle Paola con Nicola, Anita con Francesco, Pinuccia con Raffaele i nipoti e parenti tutti.

I funerali avranno luogo domani, 14 alle ore 15,15 partendo della Cappella dell'Ospedale Civile diretti alla Cattedrale di S. Maria ove sarà celebrata la Santa Messa «Corpore presente».

Alghero, 13 Gennaio 1995

8. *Etiquetatge*

[8.1]

MURTA
DE
L'ALGUER

LIQUORE DI SARDEGNA
PRODOTTO E IMBOTTIGLIATO PER
ARTISSUNCH CARMELO
PIAZZA CIVICA, 15 - ALGHERO
IN VIA ROMA, 2 - BARATILI S. PIETRO
LIC. UTIF 12/CA
30% Vol.

LIQUORE DI MIRTO

Ingredienti: Alcool - Zucchero
Infuso di bacche di mirto

NON DISPERDERE IL VETRO
NELL'AMBIENTE

9. Publicitat gràfica

[9.1]

ALGHERO

**Dos dias a
l'Alguer**

Un week end ad Alghero
3 giorni 2 notti
prezzi a partire da £. 300.000

L'occasione di un meraviglioso week end ad Alghero
in Sardegna,
un mondo di sogno oggi più vicino.
Alghero ed Alitalia ti offrono due notti indimenticabili.
Voli diretti dalla tua città ad un prezzo entusiasmante.

ALGHERO
AZIENDA AUTONOMA
SOGGIORNO e TURISMO

Consorzio Turistico Riviera del Corallo di Alghero
in collaborazione con

ALITALIA

Portada d'un tríptic, en itàlia, de l'Azienda Autonoma di Soggiorno e Turismo (any 1996).

[9.2]

lo rùstic

TELEFONO (079) 97.95.02

Portada d'un díptic en itàlia d'una casa de mobles de l'Alguer, *Antonio Romano Arrendamenti Rustici* (any 1995).

[9.3]

4ª RASSEGNA GASTRONOMICA
«LU BOGAMARÍ
NELLA
CUCINA ALGHERESE»

DAL 26 GENNAIO AL 31 MARZO

[...]

LA SINGULAR

Via Arduino 45 - Tel. 982098

Sabors de marina, de l'agliada
a la buttariga

Vermellets de bogamarí

Grigliada de peix a la mallorquina

Ensalada de l'ort

Dolç tradicional

1/2 Vermenití doc de l'Alguer

Algua - Digestiu i café

L. 40.000

Anunci en italià reproduït parcialment, extret de *Nuova Vetrina*, periòdic quinzenal de l'Alguer (any XI, núm. 5, 15/03/1997), pàg. 9.

[9.4]

RENTA A SEC
CATALANA
de Pasqual Mellai
COSIDOR

Plaça de la Catedral, 2
Tel. (079) 97.53.59
07041 L'ALGUER

Dins *Calendari Alguerés 1996*, a cura de Fidel Carboni (Escola de Alguerés Pasqual Scanu) i calendari de butxaca 1997 d'Edicions del Sol i Escola de Alguerés Pasqual Scanu. (Fa alguns anys hi havia el rètol comercial corresponent, avui en italià: *Lavasecco Sartoria Catalana*.)

[9.5]

Caval Marì Alghero
RISTORANTE BAR GELATERIA

MATRIMONI E BANCHETTI
AMPIA TERRAZZA SUL MARE
Via Lungomare Dante, 1/3
(079) 98 15 70 / 98 15 71

Dins *Elenco ufficiale degli abbonati al telefono aggiornato al 9 aprile 1994, Sassari e provincia, 1994/95*, pàg. 266 (Alghero).

[9.6]

Fruites i Verdures
de F. Martinez

Via XX Settembre 193

I prodotti della vostra terra

Dins *Nuova Vetrina* (any XI, núm. 8, 30/04/1997),
pàg. 14.

[9.7]

pescheria «RURÓ»
di Paolo e Dino Melone
PRODOTTI ITTICI
(COZZE - VONGOLE)

Pulizia delle cozze gratuita

V. Don Minzoni 113 - T. 98.53.95
Civico Mercato T. 98 20 24

Dins *Nuova Vetrina* (any XI, núm. 7, 15/04/
1997), pàg. 4 (*ja hi apareix el 15/01/95, any
IX, núm. 1, pàg. 6*).

[9.8]

DE SEMPRE AL SERVICI DEL CLIENT

Lo prestigi de una antiga tradició - La preciositat de l'or i de la plata
L'encant i la seducció del corall - La fantasia de les porcellanes i dels cristalls
Les colleccions de relotges

SELVA
dal 1867

L'ALGUER — PLAÇA CÍVICA 10/12 — Tel. 979067
CARRER SÀSSER 62/64 — Tel. 979055 — CARRER JOAN XXIII

Dins *L'Alguer. Periòdic de cultura i informació* (any X, núm. 50, gener/febrer 1997), pàg. 23.

[9.9]

P A O L O D E L R I O

SANT RAMON

Mestre de llenya

Mobles entallats en estil sard - Mobles rústics

C. Mazzini, 107 - tel. 079 / 95.30.20 - 07041 L'ALGUER

Dins *L'Alguer. Periòdic de cultura i informació (ibid.)*,
pàg. 21.

[9.10]

**LA COSTERA
DEL CORALL**

ALGHERO

HISENDA

AUTÒNOMA

DE SOJORN I TURISME

Plaça del Portal
Tel. 079 / 97.90.54
Fax 079 / 97.48.81

Dins *L'Alguer. Periòdic de cultura i informació (ibid.)*,
pàg. 6.

[9.11]

Tintín al país de l'or negre
i
Pinocchio

IL·LUSTRATS I EN ALGUERÉS!

Adaptats a l'alguerés del Centre de Recursos
Pedagògics «Maria Montessori»
Davallada de don Pinna (c. G. Ferret), 27 - L'ALGUER

Los trobareu a:

Jocs i joguines «Tripijoc» (c. G. Ferret, 48)

Llibreria «Pirola Maggioli» d'I. Chessa (c. S. Satta, 55)

Llibreria «Il labirinto» (c. Carlo Alberto, 119)

Llibreria «Lobrano» (c. Sasser, 65)

*En aqueixes tres llibreries també hi trobareu
diccionaris, gramàtiques i obres literàries en català a
preus econòmics.*

Dins *Nuova Ve-
trina* (15/06/95,
any ix, núm. 11),
pàg. 4.

[9.12]

APRÈN CATALÀ
COM I QUAN VULGUIS.

Si vols aprendre a escriure o parlar la llengua catalana...

Si vols conèixer el català normatiu...

Si vols millorar el teu nivell de la llengua...

I tens un poc de temps llibre...

...A partir del **3 d'octubre** pots venir, gratuïtament, al
CENTRE D'AUTOAPRENENTATGE DE CATALÀ

HORARI: Dimarts i Dijous, de 18 a 20 hores - Dissabtes, de 17 a 19 hores

INFORMACIÓ: Dra. Elisa Rondello / Dra. Anna Scala

AULA: Centre de Recursos Pedagògics «**MARIA MONTESSORI**»
Via Gilbert Ferret (Davallada de Don Pinna), 27 - L'ALGUER

Dins *Nuova Vetrina* (30/09/95, any IX, núm. 18), pàg. 2.

[9.13]

GERMANS CANU
Sebastiano & Fabio S.N.C.
Assistència tècnica electrodomèstics

Carrer Tarragona 38 - tel. 079/ 98.23.25 - 98.44.48
07041 L'ALGUER

Dins *Calendari Alguerés 1994*, a cura de Fidel Carboni (Escola de Alguerés Pasqual Scanu).

